

**Tekst ustawy uchwalony ponownie po rozpatrzeniu weta
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej**

**USTAWA
z dnia 19 grudnia 2008 r.**

o emeryturach pomostowych¹⁾

**Rozdział 1
Przepisy ogólne**

Art. 1.

1. Ustawa określa:

- 1) warunki nabywania i utraty prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych dalej „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.²⁾), zwanej dalej „ustawą o emeryturach i rentach z FUS”;
- 2) rodzaje prac w szczególnych warunkach i prac o szczególnym charakterze, których wykonywanie uprawnia do emerytury pomostowej;
- 3) zasady postępowania w sprawach emerytur pomostowych;
- 4) organizację i zasady działania Funduszu Emerytur Pomostowych;
- 5) zasady i tryb opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych oraz zasady finansowania emerytur pomostowych i rekompensat;
- 6) obowiązki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz płatników składek w zakresie tworzenia i prowadzenia centralnego rejestru i wykazu stanowisk pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz centralnego reje-

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, ustawę z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy – Karta Nauczyciela oraz ustawę z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252, Nr 121, poz. 1264, Nr 144, poz. 1530, Nr 191, poz. 1954, Nr 210, poz. 2135 i Nr 236, poz. 2355, z 2005 r. Nr 167, poz. 1397 i Nr 169, poz. 1412 i 1421, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 208, poz. 1534, z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 82, poz. 558, Nr 191, poz. 1368 i 1369 i Nr 200, poz. 1445 oraz z 2008 r. Nr 67, poz. 411 i Nr 192, poz. 1180.

stru i ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

2. Wypłata emerytur pomostowych jest gwarantowana przez państwo.

Art. 2.

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) organ rentowy – jednostkę organizacyjną Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, właściwą do wydawania decyzji w sprawach świadczeń, określoną w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.³⁾);
- 2) płatnik składek – pracodawcę, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, oraz ubezpieczonego, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. d ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych;
- 3) pracownik – ubezpieczonego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1, 2a i ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, podlegającego ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a także ubezpieczonego, który przed dniem wejścia w życie ustawy z tytułu takiej pracy podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu;
- 4) uprawniony – osobę mającą ustalone prawo do emerytury pomostowej;
- 5) rekompensata – odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej.

Art. 3.

1. Prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.
2. Czynniki ryzyka, o których mowa w ust. 1, są związane z następującymi rodzajami prac:
 - 1) w szczególnych warunkach determinowanych siłami natury:
 - a) prace pod ziemią,
 - b) prace na wodzie,
 - c) prace pod wodą,

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 21, poz. 125, Nr 112, poz. 769, Nr 115, poz. 791, 792 i 793 i Nr 176, poz. 1243 oraz z 2008 r. Nr 63, poz. 394, Nr 67, poz. 411, Nr 141, poz. 888 i Nr 171, poz. 1056.

- d) prace w powietrzu;
- 2) w szczególnych warunkach determinowanych procesami technologicznymi:
- a) prace w warunkach gorącego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach, w których wartość wskaźnika obciążenia termicznego WBGT wynosi 28°C i powyżej, przy wartości tempa metabolizmu pracownika powyżej 130 W/m^2 ,
 - b) prace w warunkach zimnego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach o temperaturze powietrza poniżej 0°C ,
 - c) bardzo ciężkie prace fizyczne - prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 8400 kJ , a u kobiet - powyżej 4600 kJ ,
 - d) prace w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego,
 - e) ciężkie prace fizyczne związane z bardzo dużym obciążeniem statycznym wynikającym z konieczności pracy w wymuszonej, niezmienniej pozycji ciała; przy czym ciężkie prace fizyczne to prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 6300 kJ , a u kobiet - powyżej 4200 kJ , a prace w wymuszonej pozycji ciała to prace wymagające znacznego pochylecia i (lub) skręcenia pleców przy jednoczesnym wywieraniu siły powyżej 10 kG dla mężczyzn i 5 kG dla kobiet (wg metody OWAS pozycja kategorii 4) przez co najmniej 50% zmiany roboczej.
3. Prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.
4. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1.
5. Za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 3.
6. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się także ubezpieczonych z tytułu działalności twórczej lub artystycznej tancerzy zawodowych, wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy prace związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym.
7. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Rozdział 2

Warunki nabywania i utraty prawa do emerytury pomostowej i rekompensaty

Art. 4.

Prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r. ;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Art. 5.

Pracownik wykonujący w powietrzu na statkach powietrznych pracę w szczególnych warunkach wymienioną w pkt 25 załącznika nr 1 do ustawy lub o szczególnym charakterze wymienioną w pkt 1 załącznika nr 2 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 25 załącznika nr 1 do ustawy lub okres pracy o szczególnym charakterze wymienionej w pkt 1 załącznika nr 2 do ustawy, wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) uzyskał orzeczenie o niezdolności do wykonywania pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 25 załącznika nr 1 do ustawy lub o szczególnym charakterze wymienionej w pkt 1 załącznika nr 2 do ustawy, w rozumieniu art. 105-107 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (Dz. U. z 2006 r. Nr 100, poz. 696, z późn. zm.⁴⁾).

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1008, Nr 170, poz. 1217 i Nr 249, poz. 1829, z 2007 r. Nr 50, poz. 331 i Nr 82, poz. 558 oraz z 2008 r. Nr 97, poz. 625, Nr 144, poz. 901, Nr 177, poz. 1095 i Nr 180, poz. 1113.

Art. 6.

Pracownik wykonujący w morskich portach handlowych oraz przedsiębiorstwach pomocniczych działających na rzecz tych portów, zwanych dalej „portami morskimi”, prace w szczególnych warunkach, wymienione w pkt 21 załącznika nr 1 do ustawy, lub o szczególnym charakterze, wymienione w pkt 12 załącznika nr 2 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat;
- 2) ma okres pracy w portach morskich w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 21 załącznika nr 1 do ustawy lub o szczególnym charakterze wymienionej w pkt 12 załącznika nr 2 do ustawy, wynoszący co najmniej 15 lat.

Art. 7.

Pracownik wykonujący w hutnictwie prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 4-12 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach w hutnictwie wymienionej w pkt 4-12 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) lekarz medycyny pracy wydał orzeczenie o niezdolności do wykonywania prac w szczególnych warunkach wymienionych w pkt 4-12 załącznika nr 1 do ustawy.

Art. 8.

Pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat.

Art. 9.

Pracownik wykonujący prace maszynistów pojazdów trakcyjnych wymienione w pkt 5 załącznika nr 2 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;
- 2) ma okres pracy jako maszynista pojazdów trakcyjnych wymienionej w pkt 5 załącznika nr 2 do ustawy, wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) lekarz medycyny pracy wydał orzeczenie o niezdolności do wykonywania prac jako maszynista pojazdów trakcyjnych.

Art. 10.

Członek zawodowych ekip ratownictwa górskiego, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;
- 2) ma okres pracy jako członek zawodowych ekip ratownictwa górskiego, wynoszący co najmniej 10 lat.

Art. 11.

Pracownik wykonujący prace górnicze, o których mowa w art. 50c ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 2) ma okres pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Art. 12.

Przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 4-11, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Art. 13.

1. Żołnierze zawodowi, funkcjonariusze Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Więziennej i Państwowej Straży Pożarnej nabywają prawo do emerytury pomostowej, na zasadach określonych w art. 4, jeżeli nie spełniają warunków do nabycia prawa lub utracili prawo do emerytury określonej w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób.
2. Przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej osobom, o których mowa w ust. 1, okresy służby pełnionej przez te osoby traktuje się na równi z okresami pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, odpowiednio do art. 3 ust. 4-7.

Art. 14.

1. Emerytura pomostowa stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury, ustalonej w sposób określony w art. 25 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 60 lat, ustalone według obowiązujących w dniu zgłoszenia wniosku o przyznanie

emerytury pomostowej tablic średniego trwania życia, o których mowa w art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

2. Jeżeli pracownik jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury, składki na ubezpieczenie emerytalne, zaewidencjonowane na jego koncie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, zwanym dalej „Zakładem”, zwiększa się przez pomnożenie wskaźnikiem korygującym 19,52/12,22, stanowiącym stosunek pełnej wysokości składki na ubezpieczenie emerytalne do wysokości zaewidencjonowanej na koncie ubezpieczonego w Zakładzie
3. Kwota emerytury pomostowej nie może być niższa niż kwota najniższej emerytury, o której mowa w art. 85 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.
4. Jeżeli po dniu, od którego przyznano emeryturę pomostową, uprawniony podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wysokość emerytury pomostowej ulega ponownemu ustaleniu na zasadach określonych w art. 108 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.
5. Emerytura pomostowa podlega waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych dla waloryzacji świadczeń w art. 88, art. 89 i art. 93 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Art. 15.

1. Prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa.
2. W przypadku pobierania zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego, prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku lub świadczenia.

Art. 16.

Prawo do emerytury pomostowej ustaje z dniem:

- 1) poprzedzającym dzień nabycia prawa do emerytury, która jest ustalona decyzją organu rentowego lub innego organu emerytalno-rentowego, określonego w odrębnych przepisach;
- 2) osiągnięcia przez uprawnionego wieku:
 - a) 60 lat – w przypadku kobiet,
 - b) 65 lat – w przypadku mężczyzn
 – jeżeli uprawniony nie ma prawa do emerytury ustalonego decyzją organu rentowego lub innego organu emerytalno-rentowego, określonego w odrębnych przepisach;
- 3) śmierci uprawnionego.

Art. 17.

1. Prawo do emerytury pomostowej ulega zawieszeniu lub emerytura ta ulega zmniejszeniu na zasadach określonych w art. 103 ust. 3 i art. 104-106 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

2. Jeżeli łączna kwota przychodu uprawnionego przewyższyła w danym roku kalendarzowym kwotę graniczną przychodu o kwotę niższą niż kwota nienależnie pobranych świadczeń, zwrotu tej kwoty nie dokonuje się, jeżeli uprawniony dokona wpłaty na Fundusz Emerytur Pomostowych, o którym mowa w art. 29, kwoty równej kwocie tego przekroczenia, pomniejszonej o kwotę pobranej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych. Organ rentowy informuje uprawnionego o możliwości uniknięcia zwrotu kwoty nienależnie pobranych świadczeń w razie dokonania wskazanej wpłaty na Fundusz Emerytur Pomostowych i wyznacza termin na jej wpłatę.
3. Jeżeli uprawniony nie dokonał w wyznaczonym terminie wpłaty, o której mowa w ust. 2, organ rentowy dochodzi zwrotu nienależnie pobranej emerytury pomostowej na zasadach określonych w art. 138-144 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.
4. Prawo do emerytury pomostowej ulega zawieszeniu bez względu na wysokość uzyskiwanego przychodu w razie podjęcia przez uprawnionego pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Art. 18.

1. W razie śmierci uprawnionego członkom jego rodziny przysługuje renta rodzinna oraz dodatek dla sierot zupełnych na zasadach określonych w art. 65-74, art. 76, art. 103 ust. 3, art. 104-106 i art. 107a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.
2. W razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w przypadku ich braku – małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku – innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba.
3. Osoby wymienione w ust. 2 mają prawo do udziału w dalszym prowadzeniu postępowania o świadczenia nieukończonych wskutek śmierci osoby, która o te świadczenia wystąpiła.
4. Roszczenia o wypłatę świadczeń, o których mowa w ust. 2, wygasają po upływie 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia przysługiwały, chyba że przed upływem tego okresu zgłoszony zostanie wniosek o dalsze prowadzenie postępowania.

Art. 19.

Do emerytury pomostowej przysługuje dodatek pielęgnacyjny na zasadach i w wysokości określonej w art. 75 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Art. 20.

Osobie, która pokryła koszty pogrzebu po śmierci:

- 1) uprawnionego,
- 2) członka rodziny uprawnionego

– przysługuje zasiłek pogrzebowy na zasadach określonych w art. 77-81 i art. 99 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Rozdział 3

Rekompensaty

Art. 21.

1. Rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.
2. Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Art. 22.

1. Rekompensatę stanowi równowartość kwoty obliczonej według wzoru:

$$R = 64,32 * K * X$$

gdzie:

R - oznacza kwotę rekompensaty,

K - oznacza kwotę obliczoną według zasad określonych w przepisach art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS,

X - oznacza współczynnik obliczony według wzoru określonego w ust. 2.

2. Współczynnik X określający, jaka część wymogów do wcześniejszej emerytury została spełniona do dnia 31 grudnia 2008 r. oblicza się według następującego wzoru:

- 1) w przypadku kobiet:

$$X = \sqrt[3]{\frac{S_o}{20} * \frac{S_w}{15} * \frac{W - 18}{W_s - 18}}$$

- 2) w przypadku mężczyzn:

$$X = \sqrt[3]{\frac{S_o}{25} * \frac{S_w}{15} * \frac{W - 18}{W_s - 18}}$$

gdzie:

S_o - oznacza okresy składkowe i nieskładkowe w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, osiągnięte przed dniem 1 stycznia 2009 r.,

S_w - oznacza okres wykonywania przed dniem 1 stycznia 2009 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS,

W_s - oznacza obniżony wiek emerytalny w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS,

W - oznacza wiek ubezpieczonego w dniu 31 grudnia 2008 r. w pełnych latach zaokrąglonych w górę.

3. Jeżeli wartość któregokolwiek z ułamków, o których mowa w ust. 2, przekroczy 1, przyjmuje się, że wartość ta wynosi 1.

Art. 23.

1. Ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.
2. Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Rozdział 4

Zasady postępowania w sprawach emerytur pomostowych

Art. 24.

Postępowanie w sprawie emerytury pomostowej wszczyna się na wniosek pracownika zgłoszony bezpośrednio lub za pośrednictwem płatnika składek w organie rentowym.

Art. 25.

1. Decyzję w sprawie emerytury pomostowej wydaje i emeryturę tę wypłaca:
 - 1) organ rentowy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania pracownika;
 - 2) wyznaczony przez Prezesa Zakładu organ rentowy w przypadku pracowników:
 - a) zamieszkałych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w państwie, z którym Rzeczypospolitą Polską łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych,
 - b) którym przy ustalaniu okresu składkowego i nieskładkowego uwzględniono okresy, o których mowa w art. 8 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
 - 3) organ rentowy właściwy ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania pracownika w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli pracownik zamieszkuje poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w państwie, z którym Rzeczypospolitą Polską nie łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych.
2. Od decyzji w sprawie emerytury pomostowej przysługuje odwołanie do sądu, na zasadach określonych w art. 83 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zwanej dalej „ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych”.

Art. 26.

1. Emeryturę pomostową wypłaca się za miesiąc kalendarzowy w terminach i na zasadach przewidzianych dla wypłaty emerytur określonych w art. 129, art. 130, art. 132-135 i art. 137 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

2. Kwotę emerytury pomostowej za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę emerytury przez liczbę dni kalendarzowych w miesiącu, a otrzymaną kwotę mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych, za które emerytura przysługuje.

Art. 27.

W razie zbiegu prawa do emerytury pomostowej z prawem do renty, uposażenia w stanie spoczynku, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub innego świadczenia o charakterze emerytalnym lub rentowym, ustalonym na podstawie odrębnych ustaw, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez uprawnionego.

Art. 28.

1. W zakresie postępowania w sprawach emerytury pomostowej stosuje się odpowiednio przepisy art. 114 i art. 116-128 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.
2. W zakresie postępowania w sprawie zwrotu nienależnie pobranej emerytury pomostowej, egzekucji i potrąceń stosuje się odpowiednio przepisy art. 138-144 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz przepisy art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Rozdział 5

Organizacja i zasady działania Funduszu Emerytur Pomostowych

Art. 29.

1. Tworzy się Fundusz Emerytur Pomostowych, zwany dalej „FEP”, który jest państwowym funduszem celowym powołanym w celu finansowania emerytur pomostowych.
2. Dysponentem FEP jest Zakład.

Art. 30.

1. Przychody FEP pochodzą:
 - 1) ze składek na FEP;
 - 2) z dotacji budżetu państwa;
 - 3) z oprocentowania rachunków bankowych FEP;
 - 4) z odsetek od nieterminowo opłaconych składek na FEP;
 - 5) z dodatkowej opłaty, o której mowa w art. 40 ust. 2;
 - 6) ze zwrotu nienależnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami;
 - 7) z lokat wolnych środków FEP;
 - 8) z wpłaty, o której mowa w art. 17 ust. 2;
 - 9) z innych tytułów.

2. Składkę na FEP zalicza się do przychodów FEP w miesiącu następującym po miesiącu, za który składka jest należna.

Art. 31.

1. W granicach określonych w ustawie budżetowej FEP otrzymuje z budżetu państwa dotacje.
2. Dotacje mogą być przeznaczone wyłącznie na finansowanie wydatków, o których mowa w art. 32.

Art. 32.

1. Ze środków zgromadzonych w FEP są finansowane:
 - 1) wypłaty emerytur pomostowych;
 - 2) odsetki za nieterminowe wypłaty emerytur pomostowych;
 - 3) odpis stanowiący przychód Zakładu.
2. Wysokość odpisu, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, ustala się corocznie w ustawie budżetowej na podstawie planu finansowego FEP, zatwierdzonego przez Prezesa Rady Ministrów; odpis jest potrącany w okresach miesięcznych.
3. Świadczenia, o których mowa w art. 18-20, są finansowane ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, o którym mowa w art. 51-56 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Art. 33.

1. Zarząd Zakładu:
 - 1) opracowuje projekt rocznego planu finansowego FEP w trybie określonym w przepisach dotyczących prac nad projektem budżetu państwa,
 - 2) sporządza roczne sprawozdanie z wykonania planu finansowego FEP,
 - 3) sporządza roczne sprawozdanie finansowe FEP, podlegające zaopiniowaniu przez biegłego rewidenta niebędącego pracownikiem Zakładu– i przedkłada je do zatwierdzenia Prezesowi Rady Ministrów.
2. Zarząd Zakładu sporządza dla FEP prognozę wpływów i wydatków FEP dla kolejnych 5 lat obrotowych zgodnie z zasadami, o których mowa w art. 61 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Art. 34.

1. Wolne środki FEP mogą być lokowane jedynie na lokatach bankowych, w papierach wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa oraz w jednostkach uczestnictwa funduszy rynku pieniężnego, o których mowa w art. 178 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz. U. Nr 146, poz. 1546, z późn.

zm.⁵⁾), chyba że Rada Ministrów, na wniosek Prezesa Zakładu, zezwoli na ulokowanie środków w inny sposób.

2. W zakresie lokowania środków FEP stosuje się odpowiednio zasady lokowania środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, o których mowa w art. 56 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Rozdział 6

Zasady i tryb opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych oraz zasady finansowania emerytur pomostowych

Art. 35.

1. Składki na FEP opłaca się za pracownika, który spełnia łącznie następujące warunki:
 - 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
 - 2) wykonuje prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 3.
2. Obowiązek opłacania składek na FEP za pracownika, o którym mowa w ust. 1, powstaje z dniem rozpoczęcia wykonywania przez niego pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a ustaje z dniem zaprzestania wykonywania tych prac.
3. Płatnik składek jest zobowiązany do opłacenia składek na FEP za pracownika wykonującego prace górnicze, który uzyskał prawo do emerytury pomostowej na podstawie art. 11, za okres wykonywania prac górniczych, o których mowa w art. 50c ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nie wcześniej jednak niż za okres od 1 stycznia 2010 r.
4. Składki na FEP od uposażenia zwolnionych ze służby żołnierzy zawodowych albo funkcjonariuszy, o których mowa w art. 13, wypłaconego po dniu 31 grudnia 2009 r. do dnia zwolnienia ze służby, opłaca się na zasadach i w trybie określonym w odrębnych przepisach dla składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przekazywanych za żołnierzy albo funkcjonariuszy zwolnionych ze służby.

Art. 36.

1. Stopa składki na FEP wynosi 1,5% podstawy wymiaru.
2. Podstawę wymiaru składki na FEP stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, określona w art. 18 ust. 1-2 i ust. 8 oraz w art. 21 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.
3. Przy ustalaniu podstawy wymiaru składki na FEP stosuje się ograniczenie, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.
4. Składka na FEP jest finansowana w całości przez płatnika składek.

⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 83, poz. 719, Nr 183, poz. 1537 i 1538 i Nr 184, poz. 1539, z 2006 r. Nr 157, poz. 1119 oraz z 2007 r. Nr 112, poz. 769.

Art. 37.

1. Składkę na FEP oblicza, rozlicza i opłaca co miesiąc płatnik składek.
2. Składkę na FEP płatnik składek rozlicza w deklaracji rozliczeniowej, o której mowa w art. 46 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.
3. Składkę na FEP płatnik składek opłaca w terminie określonym w art. 47 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dla opłacania składek na ubezpieczenia społeczne.

Art. 38.

1. Płatnik składek przekazuje informację o pracowniku, za którego był obowiązany opłacać składkę na FEP, zawierającą następujące dane:
 - 1) nazwisko i imię,
 - 2) datę urodzenia,
 - 3) numery PESEL i NIP, a w razie gdy pracownikowi nie nadano tych numerów lub jednego z nich – serię i numer dowodu osobistego lub paszportu,
 - 4) okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze,
 - 5) kod pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w przepisach art. 33 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – zwaną dalej „zgłoszeniem danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze”.
2. Zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze płatnik składek przekazuje do Zakładu do dnia 31 marca danego roku kalendarzowego za poprzedni rok kalendarzowy.
3. W przypadku wystąpienia pracownika z wnioskiem o przyznanie emerytury pomostowej, zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w danym roku kalendarzowym, płatnik składek przekazuje do Zakładu w terminie 7 dni od dnia zgłoszenia wniosku.
4. Jeżeli z wnioskiem o przyznanie emerytury pomostowej pracownik wystąpi przed przekazaniem zgłoszenia danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze za poprzedni rok kalendarzowy, w terminie, o którym mowa w ust. 3, płatnik składek przekazuje do Zakładu także zgłoszenie za poprzedni rok kalendarzowy.
5. W przypadku upadłości lub likwidacji płatnika składek zgłoszenia danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w danym roku kalendarzowym płatnik składek przekazuje do Zakładu nie później niż w dniu przekazania dokumentu wyrejestrowania płatnika składek.
6. W przypadku upadłości lub likwidacji płatnika składek przed przekazaniem zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze za poprzedni rok kalendarzowy, w terminie, o którym mowa w ust. 3, płatnik składek przekazuje do Zakładu także zgłoszenia za poprzedni rok kalendarzowy.

Art. 39.

1. Płatnik składek jest obowiązany przekazać do Zakładu korygujące zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w formie nowego zgłoszenia zawierającego wszystkie prawidłowe dane, o których mowa w art. 38 ust. 1, zwane dalej „korygującym zgłoszeniem”, jeżeli zachodzi konieczność korekty danych podanych w zgłoszeniu w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości przez:
 - 1) płatnika składek we własnym zakresie;
 - 2) Zakład;
 - 3) właściwy organ Państwowej Inspekcji Pracy.
2. Płatnik składek jest obowiązany przekazać korygujące zgłoszenie w terminie 7 dni od dnia stwierdzenia nieprawidłowości we własnym zakresie lub otrzymania zawiadomienia o stwierdzeniu nieprawidłowości przez Zakład lub właściwy organ Państwowej Inspekcji Pracy.
3. Jeżeli konieczność korekty podanych w zgłoszeniu danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze jest wynikiem stwierdzenia nieprawidłowości przez Zakład w drodze:
 - 1) decyzji – korygujące zgłoszenie powinno być złożone nie później niż w terminie 7 dni od uprawomocnienia się decyzji;
 - 2) kontroli – korygujące zgłoszenie powinno być złożone nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.
4. Zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze i korygujące zgłoszenie przekazuje się w takiej samej formie, jaka obowiązuje płatnika składek w odniesieniu do dokumentów ubezpieczeniowych określonych w art. 34-36, art. 41, art. 43, art. 44 i art. 46-48b ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.
5. Zakład sporządza z urzędu zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz koryguje błędy w nim stwierdzone, w razie braku możliwości uzyskania zgłoszenia lub korygującego zgłoszenia od płatnika składek, jeżeli posiada dane umożliwiające sporządzenie tego zgłoszenia.
6. Kopie zgłoszenia danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz korygującego zgłoszenia płatnik składek zobowiązany jest przechowywać przez okres 5 lat od dnia ich przekazania do Zakładu, w formie dokumentu pisemnego lub elektronicznego.

Art. 40.

1. Od nieopłaconych w terminie składek na FEP należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późn. zm.⁶⁾), jeżeli ich wysokość przekracza 6,60 zł.

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 85, poz. 727, Nr 86, poz. 732 i Nr 143, poz. 1199, z 2006 r. Nr 66, poz. 470, Nr 104, poz. 708, Nr 143, poz. 1031, Nr 217, poz. 1590 i Nr 225, poz. 1635, z 2007 r. Nr 112, poz. 769, Nr 120, poz. 818, Nr 192, poz. 1378 i Nr 225, poz. 1671 oraz z 2008 r. Nr 118, poz. 745, Nr 141, poz. 888 i Nr 180, poz. 1109.

2. W razie nieopłacenia składek na FEP lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości Zakład może wymierzyć płatnikowi składek dodatkową opłatę do wysokości 100% nieopłaconych składek.
3. Od decyzji w sprawie wymierzenia dodatkowej opłaty przysługuje odwołanie do sądu, na zasadach określonych w art. 83 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.
4. Składki na FEP oraz odsetki za zwłokę, koszty upomnienia i dodatkowa opłata, nieopłacone w terminie:
 - 1) podlegają ściągnięciu,
 - 2) ulegają przedawnieniu,
 - 3) umarza się w całości lub w części– na zasadach określonych w art. 24-28 i art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.
5. Na wniosek dłużnika Zakład może odroczyć termin płatności należności wymienionych w ust. 4 lub rozłożyć je na raty, uwzględniając możliwości płatnicze dłużnika, a także stan finansów FEP, na zasadach określonych w art. 29 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.
6. Nienależnie opłacone składki na FEP podlegają zwrotowi na zasadach określonych w art. 24 ust. 6a-6e, ust. 7 i ust. 8d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.
7. W sprawach nieuregulowanych w ustawie dotyczących składek na FEP stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 3 i 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Rozdział 7

Obowiązki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz płatników składek w zakresie tworzenia i prowadzenia centralnego rejestru i wykazu stanowisk pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz centralnego rejestru i ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze

Art. 41.

1. Zakład prowadzi:
 - 1) centralny rejestr stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
 - 2) centralny rejestr pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, za których jest przewidziany obowiązek opłacania składek na FEP.
2. Centralny rejestr stanowisk pracy, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, zawiera:
 - 1) dane płatnika składek;
 - 2) liczbę stanowisk pracy, na których jest wykonywana praca w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.
3. Centralny rejestr pracowników, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, zawiera:

- 1) dane płatnika składek;
 - 2) dane dotyczące pracownika, za którego jest przewidziany obowiązek opłacania składek na FEP:
 - a) nazwisko i imię,
 - b) datę urodzenia,
 - c) numery PESEL i NIP,
 - d) serię i numer dowodu osobistego lub paszportu;
 - 3) kod pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
 - 4) okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.
4. Płatnik składek jest obowiązany prowadzić:
- 1) wykaz stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
 - 2) ewidencję pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, za których jest przewidziany obowiązek opłacania składek na FEP, zawierającą dane, o których mowa w ust. 3 pkt 2.
5. Płatnik składek obowiązany jest powiadomić pracowników o dokonaniu wpisu do ewidencji, o której mowa w ust. 4.
6. W przypadku nieumieszczenia w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, za których jest przewidziany obowiązek opłacania składek na FEP, pracownikowi przysługuje skarga do Państwowej Inspekcji Pracy.
7. Informacje dotyczące liczby stanowisk pracy w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze płatnik składek przekazuje do Zakładu w deklaracji rozliczeniowej, o której mowa w art. 46 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w terminie przekazywania tej deklaracji.
8. Informacje dotyczące pracowników umieszczonych w ewidencji, o której mowa w ust. 4 pkt 2, płatnik składek przekazuje do Zakładu w zgłoszeniu danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze za dany rok kalendarzowy w terminie do dnia 31 marca następnego roku kalendarzowego.

Art. 42.

1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przedstawia Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych w terminie do dnia 15 marca i do dnia 15 września każdego roku, informację:
 - 1) o liczbie stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, na podstawie danych zawartych w centralnym rejestrze stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
 - 2) o liczbie pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, za których jest przewidziany obowiązek opłacania składek na FEP, na podstawie danych zawartych w centralnym rejestrze pra-

owników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1, będą przedstawiane za lata 2010-2014.

Rozdział 8

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 43.

W ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, Nr 67, poz. 411, Nr 70, poz. 416 i Nr 180, poz. 1112) w art. 6 pkt 10c otrzymuje brzmienie:

„10c) ustalonym prawie do emerytury lub renty – rozumie się ustalone prawo do emerytury lub renty z ubezpieczenia albo ustalone prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów emerytalnych lub innych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym, albo ustalone prawo do emerytury pomostowej na podstawie przepisów o emeryturach pomostowych, a także ustalone prawo do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, przyznanego na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz świadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznej;”.

Art. 44.

W ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335, z późn. zm.⁷⁾) w art. 5 wprowadza się następujące zmiany:

1) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Wysokość odpisu podstawowego na jednego pracownika wykonującego prace w szczególnych warunkach lub prace o szczególnym charakterze – w rozumieniu przepisów o emeryturach pomostowych, wynosi 50% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, o którym mowa w ust. 2.”;

2) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania przeciętnej liczby zatrudnionych, w celu naliczania odpisu na Fundusz, biorąc pod uwagę w szczególności liczbę osób zatrudnionych w danym roku kalendarzowym.”.

Art. 45.

W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.⁸⁾) wprowadza się następujące zmiany:

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1996 r. Nr 118, poz. 561, Nr 139, poz. 647 i Nr 147, poz. 686, z 1997 r. Nr 82, poz. 518 i Nr 121, poz. 770, z 1998 r. Nr 75, poz. 486 i Nr 113, poz. 717, z 2002 r. Nr 135, poz. 1146, z 2003 r. Nr 213, poz. 2081, z 2005 r. Nr 249, poz. 2104, z 2007 r. Nr 69, poz. 467 i Nr 89, poz. 589 oraz z 2008 r. Nr 86, poz. 522.

1) art. 32 otrzymuje brzmienie:

„Art. 32. Do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.”;

2) w art. 36 ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych zawiera w szczególności następujące dane dotyczące osoby zgłaszanej: dane, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 1, nazwisko, imię pierwsze i drugie, datę urodzenia, nazwisko rodowe, obywatelstwo i płeć, tytuł ubezpieczenia, stopień niepełnosprawności, posiadanie ustalonego prawa do emerytury lub renty, adres zameldowania na stałe miejsce pobytu, adres zamieszkania, jeżeli jest inny niż adres zameldowania na stałe miejsce pobytu, adres do korespondencji, jeżeli jest inny niż adres zameldowania na stałe miejsce pobytu i adres zamieszkania.”;

3) w art. 40 w ust. 2 w pkt 10 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 11 w brzmieniu:

„11) o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, przekazane w zgłoszeniu danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr ..., poz.).”;

4) w art. 45 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) ewidencjonuje się liczbę pracowników, za których jest opłacana składka na Fundusz Emerytur Pomostowych;”;

5) w art. 46 w ust. 4 po pkt 6 dodaje się pkt 6a-6c w brzmieniu:

„6a) sumę należnych składek na Fundusz Emerytur Pomostowych;

6b) liczbę pracowników, za których jest opłacana składka na Fundusz Emerytur Pomostowych;

6c) liczbę stanowisk pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.”;

6) w art. 47:

a) w ust. 4 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) Fundusz Emerytur Pomostowych.”,

b) ust. 14 otrzymuje brzmienie:

„14. Przepisy niniejszego artykułu stosuje się odpowiednio do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Emerytur Pomostowych i ubezpieczenie zdrowotne.”;

7) w art. 49 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 21, poz. 125, Nr 112, poz. 769, Nr 115, poz. 791, 792 i 793 i Nr 176, poz. 1243 oraz z 2008 r. Nr 63, poz. 394, Nr 67, poz. 411, Nr 141, poz. 888 i Nr 171, poz. 1056.

„2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, w drodze rozporządzenia, określa wzory:

- 1) zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych,
- 2) imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących,
- 3) zgłoszeń płatnika składek,
- 4) deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących,
- 5) innych dokumentów niezbędnych do prowadzenia kont płatników składek i kont ubezpieczonych,
- 6) zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych oraz kody pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze

- z uwzględnieniem obowiązujących procedur prowadzenia rejestrów i wykazów w systemie ubezpieczeń społecznych.”;

8) w art. 76 w ust. 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) odpisu z Funduszu Emerytur Pomostowych, o którym mowa w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych;”;

9) w art. 83 w ust. 1 po pkt 3 dodaje się pkt 3a w brzmieniu:

„3a) ustalania wymiaru składek na Fundusz Emerytur Pomostowych i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu tych składek;”.

Art. 46.

W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.⁹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 32:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.”,

b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.”;

⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252, Nr 121, poz. 1264, Nr 144, poz. 1530, Nr 191, poz. 1954, Nr 210, poz. 2135 i Nr 236, poz. 2355, z 2005 r. Nr 41, poz. 401, Nr 167, poz. 1397 i Nr 169, poz. 1412 i 1421, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 208, poz. 1534, z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 82, poz. 558, Nr 191, poz. 1368 i 1369 i Nr 200, poz. 1445 oraz z 2008 r. Nr 67, poz. 411 i Nr 192, poz. 1180.

2) w art. 184:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.”,

b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury ubezpieczonego, który złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa, składki na ubezpieczenie emerytalne, zaewidencjonowane na jego koncie w Zakładzie, zwiększa się przez pomnożenie wskaźnikiem korygującym 19,52/12,22, stanowiącym stosunek pełnej wysokości składki na ubezpieczenie emerytalne do wysokości zaewidencjonowanej na koncie ubezpieczonego w Zakładzie.”.

Art. 47.

W ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 167, poz. 1397 oraz z 2007 r. Nr 191, poz. 1369) w art. 3 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1, przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego, warunkiem do uzyskania emerytury górniczej jest złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.”.

Art. 48.

W ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. Nr 89, poz. 589) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10 w ust. 1 po pkt 9 dodaje się pkt 9a w brzmieniu:

„9a) kontrola ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o której mowa w art. 41 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr ..., poz.),”;

2) po art. 11 dodaje się art. 11a w brzmieniu:

„Art. 11a. Właściwe organy Państwowej Inspekcji Pracy są uprawnione do nakazania pracodawcy umieszczenia pracownika w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o której mowa w art. 41 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, wykreślenia go z ewidencji oraz do sporządzenia korekty dokonanego wpisu w tej ewidencji.”;

3) w art. 33 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) wydaje decyzje, o których mowa w art. 11 pkt 1-4, 6 i 7 oraz art. 11a;”.

Rozdział 9

Przepisy przejściowe, dostosowawcze i końcowe

Art. 49.

Prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Art. 50.

1. Pierwsze zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 38, płatnik składek przekazuje za 2010 r.
2. Przekazując zgłoszenie, o którym mowa w ust. 1, płatnik składek składa informacje wymienione w art. 38 ust. 1 dotyczące pracowników, którzy w 2009 r. wykonywali prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, także wówczas, gdy w 2010 r. nie wykonywali już tej pracy.
3. Do czasu przekazania zgłoszenia i informacji, o których mowa w ust. 1 i 2, płatnik składek jest zobowiązany do wystawiania zaświadczeń o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, przypadających po dniu 31 grudnia 2008 r. Przepis art. 12 stosuje się odpowiednio.

Art. 51.

Płatnik składek jest zobowiązany do wystawiania zaświadczeń o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. Przepis art. 12 stosuje się odpowiednio.

Art. 52.

Pierwszą prognozę wpływów i wydatków Funduszu Emerytur Pomostowych dla kolejnych 5 lat obrotowych, o której mowa w art. 33 ust. 2, Zarząd Zakładu sporządzi w 2012 r.

Art. 53.

Do dnia 31 grudnia 2014 r. minister właściwy do spraw pracy przygotowuje strategię sektorową na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowa-

dzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 oraz z 2007 r. Nr 140, poz. 984), dotyczącą wspierania zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób wykonujących przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, którym nie przysługuje prawo do emerytury pomostowej.

Art. 54.

1. W 2009 r. wypłaty emerytur pomostowych są finansowane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, o którym mowa w art. 51 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.
2. Środki na finansowanie emerytur pomostowych, o którym mowa w ust. 1, pochodzą z dotacji z budżetu państwa.

Art. 55.

1. Dotychczasowy akt wykonawczy wydany na podstawie art. 5 ust. 6 ustawy, o której mowa w art. 44, zachowuje moc do czasu wejścia w życie aktu wykonawczego wydanego na podstawie art. 5 ust. 6 ustawy, o której mowa w art. 44, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.
2. Dotychczasowy akt wykonawczy wydany na podstawie art. 49 ust. 2 ustawy, o której mowa w art. 45, zachowuje moc do czasu wejścia w życie aktu wykonawczego wydanego na podstawie art. 49 ust. 2 ustawy, o której mowa w art. 45, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż 12 miesięcy od dnia wejścia w życie art. 45 pkt 7.

Art. 56.

Ilekoć w przepisach odrębnych jest mowa o emeryturze, należy przez to rozumieć również emeryturę pomostową.

Art. 57.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2009 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 29-42, art. 45 pkt 1 i 3-9 oraz art. 48, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2010 r.;
- 2) art. 44, art. 47 i art. 55 ust. 1, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MARSZAŁEK SEJMU

/ - / Bronisław Komorowski

Załączniki do ustawy
z dnia 19 grudnia 2008 r. (poz. ...)

Załącznik nr 1

Wykaz prac w szczególnych warunkach

Lp.	Rodzaj prac
1	Prace bezpośrednio przy przeróbce mechanicznej węgla oraz rud metali lub ich wzbogacaniu.
2	Prace udostępniające lub eksploatacyjne związane z urabianiem minerałów skalnych.
3	Prace pod ziemią bezpośrednio przy drażeniu tuneli w górotworze.
4	Prace bezpośrednio przy zalewaniu form odlewniczych, transportowaniu naczyń odlewniczych z płynnym, rozgrzanym materiałem (żeliwo, staliwo, metale nieżelazne i ich stopy).
5	Prace bezpośrednio przy ręcznej obróbce wykańczającej odlewy: usuwanie elementów układu wlewowego, ścinanie, szlifowanie powierzchni odlewów oraz ich malowanie na gorąco.
6	Prace bezpośrednio przy obsłudze wielkich pieców oraz pieców stalowniczych lub odlewniczych.
7	Prace murarskie bezpośrednio w piecach hutniczych, odlewniczych, bateriach koksowniczych oraz w piecach do produkcji materiałów ceramicznych.
8	Prace bezpośrednio przy ręcznym zestawianiu surowców lub ręcznym formowaniu wyrobów szklanych w hutnictwie szkła.
9	Prace bezpośrednio przy kuciu ręcznym w kuźniach.
10	Prace bezpośrednio przy obsłudze agregatów i urządzeń do produkcji metali nieżelaznych.
11	Prace bezpośrednio przy obsłudze ciągów walcowniczych: przygotowanie, dozоровanie pracy walców lub samotoków, ingerencja przy wypadaniu i zaklinowaniu materiałów.
12	Prace przy obsłudze dźwignic bezpośrednio przy wytapianiu surówki, stopów żelaza lub metali nieżelaznych.
13	Prace bezpośrednio przy produkcji koksu w bateriach koksowniczych.

Lp.	Rodzaj prac
14	Prace bezpośrednio przy wypychaniu koksu z baterii koksowniczych, gaszeniu lub sortowaniu koksu.
15	Prace bezpośrednio przy produkcji materiałów formierskich lub izolacyjno-egzotermicznych używanych w odlewnictwie i hutnictwie.
16	Prace bezpośrednio przy ręcznym załadunku lub wyładunku pieców komorowych wyrobami ogniotrwałymi.
17	Prace bezpośrednio przy ręcznym załadunku lub rozładunku gorących wyrobów ceramicznych.
18	Prace bezpośrednio przy formowaniu wyrobów ogniotrwałych wielko-gabarytowych przy użyciu ręcznych narzędzi wibracyjnych.
19	Prace przy ręcznym formowaniu, odlewaniu, czyszczeniu lub szkliwieniu wyrobów ceramicznych.
20	Prace nurka lub kesoniarza, prace w komorach hiperbarycznych.
21	Prace fizyczne ciężkie bezpośrednio przy przeładunku w ładowniach statku.
22	Prace rybaków morskich.
23	Prace na statkach żeglugi morskiej.
24	Prace na morskich platformach wiertniczych.
25	Prace w powietrzu wykonywane na statkach powietrznych przez personel pokładowy.
26	Prace bezpośrednio przy obsłudze urządzeń wiertniczych i wydobywczych przy poszukiwaniu złóż ropy naftowej lub gazu ziemnego.
27	Prace bezpośrednio przy obróbce odwiertów w górnictwie otworowym: ropy naftowej lub gazu ziemnego.
28	Prace bezpośrednio przy spawaniu łukowym lub cięciu termicznym w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.).
29	Prace bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów wyposażenia w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.).
30	Prace wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników o bardzo małej kubaturze po substancjach niebezpiecznych.
31	Prace przy ręcznym układaniu na gorąco nawierzchni z mieszanek mineralno-bitumicznych.

Lp.	Rodzaj prac
32	Prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem.
33	Prace garbarskie bezpośrednio przy obróbce mokrych skór.
34	Prace bezpośrednio przy zrywce lub ręcznej ścinie drzew przenośną pilarką z piłą łańcuchową.
35	Prace w pomieszczeniach o narzuconej technologii temperaturze powietrza poniżej 0 °C.
36	Prace fizyczne ciężkie w podziemnych kanałach ściekowych.
37	Prace tancerzy zawodowych związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym.
38	Prace przy wywozie nieczystości stałych i płynnych oraz prace na wysypiskach i wylewiskach nieczystości związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym.
39	Prace przy kuciu ręcznym w kuźniach przemysłowych oraz obsłudze młotów mechanicznych.
40	Prace przy produkcji węglików spiekanych, elektrod, rud i walczaków oraz żelazostopów.

Wykaz prac o szczególnym charakterze

Lp.	Rodzaj prac
1	Prace pilotów statków powietrznych (pilot, instruktor).
2	Prace kontrolerów ruchu lotniczego.
3	Prace mechaników lotniczych związane z bezpośrednią obsługą potwierdzającą bezpieczeństwo statków powietrznych na płycie lotniska.
4	Prace nawigatorów na statkach morskich oraz pilotów morskich.
5	Prace maszynistów pojazdów trakcyjnych (maszynista pojazdów trakcyjnych, maszynista instruktor, maszynista zakładowy, maszynista wieloczynnościowych i ciężkich maszyn do kolejowych robót budowlanych i kolejowej sieci trakcyjnej, kierowca lokomotywy spalinowej o mocy do 300 KM, pomocnik maszynisty pojazdów trakcyjnych) i kierowników pociągów.
6	Prace bezpośrednio przy ustawianiu drogi przebiegu pociągów i pojazdów metra (dyżurny ruchu, nastawniczy, manewrowy, ustawiacz, zwrotniczy, rewident taboru bezpośrednio potwierdzający bezpieczeństwo pociągu, dyspozytor ruchu metra, dyżurny ruchu i stacji metra).
7	Prace funkcjonariuszy straży ochrony kolei.
8	Prace kierowców autobusów, trolejbusów oraz motorniczych tramwajów w transporcie publicznym.
9	Prace kierowców pojazdów uprzywilejowanych.
10	Prace kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej, zgodnie z przepisami umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. ¹
11	Prace operatorów reaktorów jądrowych.
12	Prace operatorów żurawi wieżowych, do obsługi których są wymagane uprawnienia kategorii IŻ lub równorzędne oraz dźwignic portowych lub stoczniowych.
13	Prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technologicznymi mogącymi stwarzać zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej ze skutkami dla bezpieczeństwa publicznego.
14	Prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować

Lp.	Rodzaj prac
	awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego.
15	Prace bezpośrednio przy produkcji materiałów wybuchowych, środków strzałowych, wyrobów pirotechnicznych oraz ich konfekcjonowaniu.
16	Prace bezpośrednio przy sterowaniu blokami energetycznymi wytwarzającymi energię elektryczną lub ciepłą.
17	Prace elektromonterów bezpośrednio przy usuwaniu awarii oraz eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem.
18	Prace członków zespołów ratownictwa medycznego.
19	Prace członków zawodowych ekip ratownictwa (chemicznego, górskiego, morskiego, górnictwa otworowego).
20	Prace pracowników jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a-5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej ² , uczestniczących bezpośrednio w akcjach ratowniczych.
21	Prace nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, ośrodkach szkolno-wychowawczych, schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich ³ .
22	Prace personelu sprawującego opiekę nad mieszkańcami domów pomocy społecznej dla przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży lub dorosłych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej ⁴ .
23	Prace personelu medycznego oddziałów psychiatrycznych i leczenia uzależnień w bezpośrednim kontakcie z pacjentami, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego ⁵ .
24	Prace personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezyjologii w warunkach ostrego dyżuru.

¹ Dz. U. z 2005 r. Nr 178, poz. 1481 oraz z 2007 r. Nr 99, poz. 667.

² Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1229, z 2003 r. Nr 52, poz. 452, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 100, poz. 835 i 836, z 2006 r. Nr 191, poz. 1410, z 2007 r. Nr 89, poz. 590 oraz z 2008 r. Nr 163, poz. 1015.

³ Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 i Nr 58, poz. 542, z 2003 r. Nr 137, poz. 1304 i Nr 223, poz. 2217, z 2005 r. Nr 169, poz. 1413, z 2006 r. Nr 220, poz. 1600, z 2007 r. Nr 112, poz. 766 oraz z 2008 r. Nr 145, poz. 917.

⁴ Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728 i Nr 171, poz. 1056.

⁵ Dz. U. z 1994 r. Nr 111, poz. 535, z 1997 r. Nr 88, poz. 554 i Nr 113, poz. 731, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 11, poz. 95, z 2000 r. Nr 120, poz. 1268, z 2005 r. Nr 141, poz. 1183, Nr 167, poz. 1398 i Nr 175, poz. 1462, z 2007 r. Nr 112, poz. 766 i Nr 121, poz. 831 oraz z 2008 r. Nr 180, poz. 1108.